

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Elevens egen roll i språkinläringen
- intervjuer med fem sfi-elever på kurs D

Ida Rosén

Specialarbete, 15 hp
Svenska som andraspråk
Vt 2009
Handledare: Rakel Johnson

Sammandrag

Denna uppsats behandlar fem sfi-studerandes egen roll i inlärningsprocessen. Genom kvalitativa intervjuer rörande deras eget ansvar för och inställning till inläringen ges en bild av informanternas egen roll i inlärningsprocessen.

I kursplanen för sfi är det tydligt att eleverna ska utvecklas till självständiga inlärare som själva kan ta ansvar för inläringen genom val av arbetssätt och användande av inlärningsstrategier. Resultatet av undersökningen är mycket varierande med stor skillnad i strategianvändningen hos individerna. Det som är gemensamt är att de inte upplever att det diskuteras i undervisningen. Den informant som visar på genomtänkta strategier för inläring utanför undervisningen har därför tillägnat sig denna kunskap på egen hand.

Det största problemet för inläring utanför skolan, uttrycker flera av informanterna, är den bristfälliga kontakten med svenskar. Flera av dem säger att det är det som saknas mest för en effektiv inläring utanför skolan och att de då intervjuerna genomfördes talade mycket lite svenska utanför skoltid.

Utgångspunkten för undersökningen är främst, utöver den kursplan som styr arbetet, Rebecca L. Oxfords klassificering av inlärningsstrategier (1990) och Lightbown & Spadas beskrivning av språkinläring och förutsättningar för en effektiv inläring (2006). Lightbown och Spada tar upp ett flertal faktorer som påverkar inläringen positivt och där finns också delaktighet i undervisningen och förståelse för arbetssätt bl.a. vilket behandlas i denna uppsats. Informanterna har en positiv inställning till undervisning och en vilja att arbeta med språket utanför skolan men saknar verktyg för att göra det effektivt och med större variation.

Nyckelord: sfi, språkinläring, självständighet

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Syfte och frågeställning.....	1
3. Svenskundervisning för invandrare (sfi).....	2
3.1 Utbildningens uppbyggnad.....	2
3.2 Målen i kursplanen.....	2
3.3 Bedömning av språklig medvetenhet.....	3
3.4 Vilka läser kurs D?.....	4
4. Definition av motivation.....	5
5. Forskningsbakgrund.....	6
5.1 Faktorer som påverkar inläringen.....	6
5.2 Oxfords klassificering av inlärningsstrategier.....	7
5.3 Tidigare studier utifrån Oxford.....	8
6. Material och metod.....	9
6.1 Urval.....	9
6.2 Intervjufrågor.....	10
6.3 Genomförande.....	10
6.4 Metoddiskussion.....	11
6.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.....	12
7. Resultat.....	12
7.1 Presentation av informanterna.....	13
7.1.1 Jamal.....	13
7.1.2 Julia.....	13
7.1.3 Faik.....	13
7.1.4 Èmile.....	14
7.1.5 Mustafa.....	14
7.2 Frågeformulär om strategianvändning.....	14
7.3 Inläring utanför skolan.....	15
7.4 Inläring i skolan.....	16
7.4.1 Inställning till undervisningen.....	17
7.4.2 Arbetssätt.....	18
7.4.3 Bra och mindre bra arbetssätt.....	19
7.4.4 Motivation i undervisningen.....	19
7.4.5 Inlärningsstrategier i undervisningen.....	20
7.5 Framtiden.....	21
7.6 Sammanfattning per informant.....	22
7.6.1 Jamal.....	22
7.6.2 Julia.....	23
7.6.3 Faik.....	23

7.6.4 Èmile.....	24
7.6.5 Mustafa.....	24
8. Slutdiskussion.....	25
9. Avslutning.....	27
Litteraturförteckning.....	29
Bilagor	

Tabellförteckning

Tabell 1.....	4
Tabell 2.....	5

1. Inledning

Alla som har varit i kontakt med språkinläring vet att det är många faktorer som spelar in i processen. Det tar olika lång tid för olika individer och det kan vara faktorer som man kan påverka eller som man inte har möjlighet att påverka. Jag pratade vid ett tillfälle med en kvinna på sfi i samband med en utvärdering de skulle göra rörande deras inläring. En av frågorna var ”vad kan du göra för att lära dig mer svenska?” Kvinnan i fråga hade inget svar på detta och det blev tydligt att för henne förväntades all kunskap komma från läraren och skolan.

Detta väckte mitt intresse för inlärningsstrategier och jag ville därför försöka ta reda på hur ett antal elever ser på sin egen roll i inlärningsprocessen. Med utgångspunkt i Rebecca Oxfords (1990) klassificering av strategier undersöks användning av strategier och hur eleverna resonerar kring dem och hur de lärs in.

Då medvetenhet kring inläringen är en viktig del i kursplanen och därmed ska förmedlas i undervisningen tycker jag också att det är intressant att se i vilken mån eleverna tycker att deras strategier har förändrats och hur de ser på undervisningen generellt och arbetssätten som används.

Som nämnt ovan finns det faktorer i inlärningsprocessen som är möjliga att påverka och andra som inte är det och jag ville se på de möjligheter som finns att påverka progressionen genom en effektiv strategianvändning.

2. Syfte och frågeställningar

Huvudsyftet med uppsatsen är att undersöka hur medvetna andraspråkselever är om sin egen betydelse för inläringen. För att besvara denna fråga har följande tre delfrågor formulerats.

- Hur aktiva upplever eleverna att de är i sin egen inläring inom och utanför skolan?
- Tycker de att de förändrat sin syn på inläring och inlärningsstrategier under tiden på sfi?
- Hur tänker de kring sitt fortsatta arbete med att lära sig svenska?

3. Svenskundervisning för invandrare (sfi)

I detta kapitel kommer jag att presentera den utbildning varifrån alla informanter är hämtade. Däri ingår ämnets uppbyggnad, kursplan, bedömning av språklig medvetenhet och genomströmning.

3.1 Utbildningens uppbyggnad

Sfi är en vuxenutbildning i svenska och dess syfte är att ge elever med annat modersmål än svenska språkliga förutsättningar att bli delaktiga i samhälls- och arbetslivet. Ett steg mot detta är att ge kunskap om hur språkinlärning går till (Kursplan sfi 2006:1).

Sfi är enligt kursplanen en individuell och flexibel undervisningsform som ska utgå från elevernas egna behov och ska kunna kombineras med arbete, praktik eller andra studier för att ge möjligheter för eleverna att praktisera det svenska språket och också på det sättet närma sig det svenska samhället (Kursplan sfi 2006:1).

Utifrån elevernas egen bakgrund, förutsättningar och mål startar de på olika kurser inom sfi. Det finns tre studievägar, Sfi 1, Sfi 2 och Sfi 3, som alla består av två kurser. Sfi 1 utgörs av kurs A och B, Sfi 2 av B och C och sist Sfi 3 av C och D. Alla elever ska oavsett på vilken kurs de startar ha möjlighet att läsa fram till kurs D (Kursplan sfi 2006:1).

3.2 Målen i kursplanen

I kursplanen för sfi från 2007, gällande utbildning som påbörjats före 2009-01-01, är kunskap om språkinlärning ett av de övergripande målen för utbildningen. I kurs D som är den sista av de fyra ska eleven ha fått verktyg för att själv kunna planera sitt framtida lärande (Kursplan sfi 2006:5). Det står bland annat i beskrivningen av de mål som eleven ska ha uppnått efter avslutad kurs, att eleven ska ”kunna använda olika strategier för att lära sig svenska, kunna planera sitt lärande och använda relevanta hjälpmedel” (Kursplan sfi 2006:5). För godkänt i kurs D är ett av kriterierna att ”eleven diskuterar sina inlärningsstrategier och val av hjälpmedel” (Kursplan sfi 2006:6).

Målet för hela sfi är att eleven skall utveckla:

- sin förmåga att läsa och skriva svenska,
- sin förmåga att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang,
- ett gott uttal,

- sin förmåga att använda relevanta hjälpmedel,
- sin förmåga att anpassa språket till olika mottagare och situationer,
- insikter i hur man lär sig språk och
- inlärnings- och kommunikationsstrategier för sin fortsatta språkutveckling (Kursplan sfi 2006:2).

Vårterminen 2009 började en ny kursplan gälla för sfi, men då alla informanterna i studien läst enligt den tidigare från 2007, är det kursplanen från 2007 som jag kommer att utgå från. Det finns vissa skillnader i de båda kursplanerna rörande de studerandes medvetenhet om inläringen och ansvar för denna, men är inte något som har betydelse för undersökningen. Dessa skillnader beroende på att de båda kursplanerna har något skilda formuleringar och upplägg.

Skolverkets lägesbedömning från 2008 (Skolverket 2008) föreslog en genomgång av kursplanen och förordningen för svenskundervisning för invandrare utgiven av utbildningsdepartementet. Denna genomgång med fokus på de begrepp som användes i dessa båda och som inte till fullo överensstämde och som enligt Skolverkets rapport kunde leda till tolkningsproblem (Skolverket 2008:151). Revisionen av kursplanen är bland annat ett resultat av denna bedömning.

3.3 Bedömning av språklig medvetenhet

I ett stödmaterial för bedömning av sfi är det tydligt att det finns en progression genom de fyra kurserna för att nå målen för språklig medvetenhet. Den tänkta utvecklingen går från att eleven ska bli medveten om att man lär sig på olika sätt och i olika sammanhang till att själv kunna använda olika strategier i sitt lärande. Det går också från att med stöd från exempelvis lärare kunna planera sitt lärande till att själv kunna planera sitt framtida lärande (Bedömningsmaterial 2004:67).

För att hjälpa läraren i bedömningen av elevens språkliga medvetenhet och användning av inlärningsstrategier finns en checklista i vilken kriterierna täcks in. Enligt denna bedömningsmall ska eleven kunna ta ansvar för sitt eget lärande, sätta upp mål och utvärdera sig själv och de arbetssätt som används. Eleven bör också vara aktiv i sin språkanvändning och ta till vara den träning som erbjuds utanför skolan. Det innefattar därmed både mer direkta och mer indirekta områden, från arbetssätt till personliga mål (Bedömningsmaterial 2004:86).

3.4 Vilka läser kurs D?

Efter det att 2003 års kursplan trätt i kraft finns det möjlighet för studerande på sfi att ta ut betyg efter varje kurs, från A till D, och eleverna behöver därför inte läsa hela vägen till D för att få något betyg. Tidigare fanns det endast ett betyg i slutet av hela utbildningen, vilket nu motsvaras av betyget för kurs D. På grund av att man läser varje kurs fristående finns det flera ingångar i utbildningen och också fler tillfällen att avsluta med ett betyg. Men möjlighet finns för alla oavsett startkurs att läsa t.o.m. kurs D (Skolverket 2006:6).

Antal elever som genomgår hela sfi-utbildningen skiljer sig mellan olika kommuner enligt en rapport från Skolverket (2006). Det finns exempel på kommuner som inte anser att kurs D är nödvändig och stödjer därför inte studerande på den nivån ekonomiskt till skillnad från de övriga nivåerna (Skolverket 2006:29). En möjlig följd av det kan vara att elever som inte har ambitionen att studera vidare efter sfi inte heller läser kurs D.

För att undersöka genomströmningen av studerande på sfi hämtades inför rapporten uppgifter från SCB angående betyg i kurs D under perioden 2003 till 2005 (Skolverket 2006:4). Genom att se på dessa siffror rörande genomströmningen ges en bild av de elever som läser kurs D.

Tabell 1. Högsta uppnådda kursnivå (A-D) bland studerande på studievägarna 1-3 från studiestart 2003 t.o.m. 2005 i procent. (Efter Skolverket 2006, tabell 9, 11, 13.)

Högsta betyg t.o.m. 2005	Studieväg 1 kurs A, 2003	Studieväg 1 kurs B, 2003	Studieväg 2 kurs B, 2003	Studieväg 2 kurs C, 2003	Studieväg 3 kurs C, 2003	Studieväg 3 kurs D, 2003
Kurs A	28,1 %					
Kurs B	15,9 %	28,3 %	23,4 %			
Kurs C	6,2 %	15,1 %	18,1 %	26,0 %	17,7 %	
Kurs D	8,0 %	10,3 %	19,3 %	35,8 %	45,9 %	82,0 %
<i>Ej betyg</i>	41,8 %	46,3 %	39,2 %	38,2 %	36,4 %	18,0 %

I tabell 1 ser vi till vilken nivå som studerande på respektive studieväg uppnådde. Högsta betyg avser den högsta nivån på vilken de studerande fick betyg. För att ta exemplet med studieväg 1, kurs A, så är det enligt tabell 1 28,1% som tagit betyg i endast kurs A, 15,9% som fått betyg i kurs A och dessutom i kurs B o.s.v.

Eftersom uppgifterna är inhämtade under en begränsad period får siffran 8% som nådde fram till kurs D av dem som startade på studieväg 1, kurs A ses med reservation. Det kan också innebära att de då uppgifterna hämtades, fortfarande studerade på sfi och ännu inte avslutat kurs D (Skolverket 2006:39).

Den mest avgörande enskilda faktorn när det gäller val av studieväg är utbildningsbakgrund. På studieväg 1 återfinns den största andelen av de som har få års skolbakgrund eller ingen alls medan de som har en längre tids studier bakom sig börjar på de senare studievägarna (Skolverket 2006:9f). Studieväg 1 har också en större andel kvinnor och äldre än studieväg 3. På studieväg 1 finns det dessutom fler studerande med flyktingstatus än studieväg 3 (Skolverket 2006:10). Dessa faktorer kan alla påverka de studerandes, på dessa studievägars, individuella förutsättningar och ambitioner för att nå kurs D.

Att utbildningsbakgrund är en viktig faktor i den förväntade progressionen står klart då den väger tungt redan vid placeringen i studieväg inför starten.

I samma undersökning av Skolverket av genomströmningen i sfi är det tydligt att det är de med längst studiebakgrund som klarar kurs D under de tre år, från 2003 till 2005, som genomströmningen undersöktes (Skolverket 2006:41). Tabell 2 visar fördelningen av studerande med olika lång utbildningsbakgrund betyg på kurs D.

Tabell 2. Studerandes utbildningsbakgrund i jämförelse med uppnådda betyg t.o.m. 2005. (Efter Skolverket 2006:41, tabell 16.)

Utbildningsbakgrund	Betyg i kurs D Ht 2005	Betyg i lägre kurser	Ej betyg
0-6 år	11,73 %	43,58 %	44,69 %
7-9 år	20,77 %	37,37 %	41,86 %
10-12 år	38,97 %	28,30 %	32,73 %
13 år eller längre	49,14 %	18,21 %	32,65 %

4. Definition av motivation

En allmän bild av inläringen är att det krävs motivation för att lyckas vilket också Lightbown och Spada (2006) inkluderar i sin uppställning av viktiga faktorer för lyckad inläring (se kapitel 5.1). Motivation definieras av Nationalencyklopedin som ”de faktorer hos individen som väcker, formar och riktar beteendet mot olika mål”

(Nationalencyklopedin, s.v. *motivation*). Rod Ellis (1997) tar upp fyra typer av motivation och exemplifierar dessa.

- Instrumentell ('instrumental') motivation som har funktionella anledningar såsom arbete, pengar, vidareutbildning etc. Det är också denna typ som verkar ha den starkaste påverkan.
- Integrativ ('integrative') motivation som drivs av intresse för talarna av och kulturen i målspråket.
- Resultativ ('resultative') motivation är ett resultat av tidigare framgång som leder till ökat intresse och därigenom fortsatt motivation till inläring.
- Inneboende ('intrinsic') motivation kan inlärarna få genom intressanta uppgifter och beröm och framsteg. (Ellis 1997:75, även återgiven i Nelson Wareborn 2004:12)

Dessa fyra säger Ellis fungerar tillsammans och de kompletterar varandra snarare än motarbetar. Det är också föränderligt och motivationen kan komma och gå i samband med skilda uppgifter och situationer. Motivation kan dessutom vara både ett resultat av inläring och det som skapar den (Ellis 1997:76).

Det är denna definition av motivation som jag utgår från i studien och som jag utgår från då jag intervjuar informanterna i undersökningen.

5. Forskningsbakgrund

5.1 Faktorer som påverkar inläringen

Det är många faktorer som påverkar inlärare under processen att lära sig ett andraspråk. Lightbown och Spada (2006) redogör för ett antal av de faktorer som anses ha en påverkande roll vid inläring. Dessa är *intelligens* ('intelligence'), *fallenhet* ('aptitude'), *inlärningsstil* ('learning styles'), *personlighet* ('personality'), *motivation och attityder* ('motivation and attitudes'), *identitet och grupptillhörighet* ('identity and ethnic group affiliation') och slutligen *inlärarens övertygelse* ('learner beliefs') (Lightbown & Spada 2006:57ff.).

Alla dessa spelar, enligt Lightbown och Spada (2006), en större eller mindre roll i inlärarens språkinläring. De påverkar också olika delar av inläringen. Exempel på detta är att intelligens kan finnas inom många olika områden och att inlärare med högt IQ enligt traditionella test inte alls behöver vara mer framgångsrika när det gäller kommunikativa

övningar, men kan ha lättare för språkanalys och regelinläring (Lightbown & Spada 2006:57).

Den faktor som Lightbown och Spada benämner som *learner beliefs* handlar om inlärares övertygelser och åsikter om inläring och utförandet av undervisningen. Det har visat sig i flera studier att inlärares syn på undervisning skilt sig mot den av läraren valda undervisningsstilen. Lightbown och Spada poängterar vikten av att som lärare vara medveten om dessa möjliga skillnader liksom möjligheterna att visa inlärare på fördelarna med olika arbetssätt. Detta ökar möjligheterna för eleverna att från fler håll närma sig målspråket genom att öka användandet av strategier för språkinläring, vilka presenteras i kapitel 5.2 (Lightbown & Spada 2006:67).

Även Lindberg (1996) skriver om vikten av att som lärare redan på ett tidigt stadium förklara inlärares egen roll i språkinläringen. Det gäller bland annat attityder och värderingar till språkundervisningen (Lindberg 1996:275). Lindberg hänvisar till undersökningar i Australien där undervisningen av vuxna är lik den svenska och resultaten därför har relevans för de svenska förhållandena. Enligt Lindberg, som jämför med en undersökning gjord av Nunan 1989, framgick att det var stor skillnad mellan de av eleverna föredragna arbetssätten och lärarens. Eleverna värderade traditionella, forminriktade och lärarstyrda arbetssätt högre än friare mer kommunikativa aktiviteter som däremot bedömdes som positiva och föredrogs i större utsträckning av lärarna (Lindberg 1996:275).

5.2 Oxfords klassificering av inlärningsstrategier

För att effektivisera inläringen är strategianvändning viktigt. Oxford (1990) beskriver fördelarna med strategierna på flera olika områden och som en viktig del i att bli självständig ('self-directed') och effektiv i sin språkinläring (Oxford 1990:8). Framför allt inom språkinläringen är det viktigt att vara självständig i sitt lärande eftersom en viktig del av inläringen sker utanför klassrummet då inte läraren finns till hands (Oxford 1990:10). För att en mer självständig inläring ska bli möjlig är attityden till inläringen hos inlärares viktig och för att nå framgång genom strategianvändning krävs att eleven också vill bli mer självständig och inte vänta på att bli "matad" med information från läraren (Oxford 1990:10).

Enligt Oxford delas strategierna i två grupper som sedan i sin tur består av fler undergrupper. De övergripande är *direkta* och *indirekta strategier*. De direkta strategierna är de som används för en direkt

bearbetning av språket och består av tre undergrupper: *minnesstrategier*, *kognitiva strategier* och *kompensationsstrategier* (Oxford 1990:37). Indirekta strategier består istället av en bearbetning av lärandet och skapande av goda förutsättningar för detta. Även de indirekta strategierna består av tre undergrupper: *metakognitiva strategier*, *affektiva strategier* och *sociala strategier* (Oxford 1990:135). De båda grupperna av strategier fungerar tillsammans för en effektiv språkinläring. Totalt finns 62 mer konkret beskrivna strategier i Oxfords modell (se bilaga 1) vilka fördelas mellan de sex grupperna ovan (Oxford 1990:18ff.).

Valet av strategier skiljer sig mellan olika inlärare och beror på ett flertal faktorer. Exempel på dessa är: ålder, kön, nationalitet/etnicitet, inlärningsstil, personlighet och syfte med inläringen (Oxford 1990:13). Kategoriseringen av de olika strategierna skiljer sig något mellan olika forskare, men de är emellertid överens om att strategierna hjälper inlärarna att ta kontroll över sin egen inläring och därmed uppnå bättre resultat (Oxford 1990:22).

5.3 Tidigare studier utifrån Oxford

En studie från 2004 av Nelson Wareborn (2004) hade som syfte att beskriva och förstå på vilka sätt några elever lär sig nya ord och uttryck. Eleverna som läste svenska som andraspråk A och B observerades under en treårsperiod och deras strategianvändning under denna tid analyserades utifrån Oxfords klassificeringsmodell för strategier.

Nelson Wareborn undersökte också sambandet mellan motivation, arbetsinsats i skolan, slutbetyg och antalet inlärningsstrategier (2004:2). Resultatet av studien visar att eleverna under tiden använde sig av 34 av Oxfords 62 strategier. Det framkom också att de direkta strategierna användes mer frekvent än de indirekta som dock var något fler till antalet, 18 indirekta och 16 direkta strategier. Nelson Wareborn såg dessutom att de elever som hade bäst slutbetyg använt sig av flest direkta strategier. Den flicka i gruppen som hade bäst slutbetyg hade en hög användning av direkta strategier och en stark motivation och ett tydligt mål för studierna (2004:51).

Ytterligare en studie genomfördes utifrån Oxfords klassificering av Allestam (2007). Hon undersökte elevernas ordinlärningsstrategier i svenska som andraspråk, engelska och moderna språk (tyska, franska och spanska) i år 7-9. Dessutom genomförde hon intervjuer med lärare inom ämnena för att få reda på deras undervisning om strategianvändning.

De slutsatser som hon drog av sin studie var att lärarna var relativt medvetna om de strategier som finns och försöker förmedla dem, men att dessa inte används av eleverna som är mycket traditionella i sina inlärningsstrategier (2009:29). Eleverna i Allestams studie använde sig av 30 av Oxfords 62 strategier och de direkta var dominerande både i antal och i frekvens, vilket skiljer sig något mot Nelson Wareborn (Allestam 2007:18).

6. Material och metod

För att kunna få en bild av flera individers tankar inför sin nuvarande och fortsatta inläring av svenskan valde jag att göra en kvalitativ intervjustudie. Jag valde att ha en relativt öppen struktur i intervjun för att få syn på eventuella personliga strategier för att lära sig språket. Detta skulle kunna vara svårt i en enkätundersökning eller vid annan typ av intervju. För att få en tydlig bild av informanternas inlärningsstrategier och för att till en början ha ett material att utgå från inleds intervjun med en självskattning som består av ett antal strategier fördelade på Oxfords sex olika grupper (se kapitel 5.2). Denna självskattning återknyter jag sedan till under intervjun. Oxfords strategier fungerar därmed som en utgångspunkt för intervjuerna och kommer inte att tilldelas något större utrymme i resultatet då det är informanternas medvetenhet som är det viktigaste. Oxfords strategier samt de faktorer som påverkar inläringen vilka presenterats i forskningsbakgrunden (se kapitel 5.1) studerades innan intervjuerna genomfördes och ligger därmed tillsammans till grund för dessa.

6.1 Urval

De informanter jag intervjuar går alla på sfi och läser den avslutande D-kursen. Det innebär att de kommer att avsluta sina studier på sfi efter denna termin om de klarar de avslutande proven och godkänns av undervisande lärare. Informanterna studerar då intervjuerna genomförs på två olika skolor i södra Sverige.

För att urskilja så många olikheter som möjligt i intervjuerna försökte jag få ett så heterogent urval som möjligt inom ramen för kurs D. De skillnader som jag ville ha mellan individerna gällde främst kön, ursprungsland och studieerfarenhet. Detta var för att få så stor variation som möjligt i min undersökning. Det är intressant för denna undersökning eftersom det handlar om att se på ett antal individers

inställning till sin egen roll i inläringen. Kan jag uppnå en större variation i svaren genom att ha en större variation av informanter är det att föredra. Urvalet genom variabler baserar jag på Trost (2005) som beskriver möjligheterna att variera urvalet inom en homogen grupp genom så kallat *strategiskt urval* (Trost 2005:117 ff.). Men då urvalet också är beroende av de elever som finns tillgängliga för intervju är detta urval att önska men inte nödvändigt.

Valet av informanter grundas också på Holme & Solvangs ytterligare två principer presenterade i Lagerholm (2005:54). Informanterna ska utöver den heterogenitet som beskrivs ovan också kunna ge den kunskapen som jag söker och dessutom kunna uttrycka det som de vill säga (Lagerholm 2005:54). Genom att använda mig av elever på kurs D får jag elever som med största sannolikhet tidigare reflekterat över inläring då det ingår i kursplanen, och dessutom kommit så långt i sin språkinläring att de utan större problem kan uttrycka sina tankar kring ämnet.

Jag använder mig av fem informanter och det är ett relativt litet urval och i enlighet med Trosts rekommendationer (2005:123). Han poängterar att kvalitén är viktigast och det är bättre att göra intervjuer med ett fåtal som är grundligt gjorda än många som riskerar att ha sämre kvalitet och mindre djup (2005:123).

6.2 Intervjufrågor

Frågorna baseras på den tidigare forskningen (se kapitel 5) och rör användning av inlärningsstrategier, syn på undervisningen, framtida inläring m.m. (se bilaga 3). Informanterna fick i ett tidigt skede i intervjun besvara ett frågeformulär med påståenden om inlärningsstrategier (se bilaga 2). De fick bekräfta med ja och nej om det var strategier de använder sig av och ett samtal fördes också kring de specifika strategierna. Det finns också ett avsnitt i intervjun med frågor om den studerandes bakgrund och situation som är med för att ge en ökad förståelse av det som kommer fram i intervjun och möjlighet till att dra slutsatser utifrån svaren. Detta gäller ålder, ursprungsland, utbildningsbakgrund och planer för eventuella studier i Sverige.

6.3 Genomförande

En första intervju genomfördes en tid innan de övriga för att kunna prova frågorna och se om dessa fungerade för att få fram den önskade informationen. Syftet med provintervjun var också att prova

formuleringar och se om eventuellt svåra ord kunde bytas ut eller förklaras. Detta gällde bland annat *motivation* som då kunde förklaras utifrån Ellis (1997) (se kapitel 4).

Ändringarna efter provintervjun var inte speciellt stora. Främsta skillnaderna var att jag formulerade om frågorna utifrån Kvale så att de blev mer öppna (1997:123). Då vissa begrepp var svårförstådda tänkte jag också ut olika sätt att exemplifiera och förklara dessa. Eftersom provintervjun i stort ser ut som de följande fyra används materialet från denna på samma sätt som de övriga. Intervjuerna är semistrukturerade i enlighet med Kvale och det fanns utrymme i intervjun för fördjupning och ytterligare frågor om så krävdes och kändes relevant (1997:117).

Vid intervjuerna förklarades syftet med intervjun och vad den skulle användas till. Informanterna blev också informerade om att de skulle anonymiseras i uppsatsen genom att deras namn skulle undvikas (Trost 2005:41).

Jag har valt att spela in intervjuerna och anser att fördelarna med att göra det väger tyngre än nackdelarna som eventuellt hämmade informanter (Trost 2005:53f., Lagerholm 2005:56).

Författaren till en rapport är ansvarig för det som förmedlas, skriver Kvale, och har ansvar att verifiera den information han eller hon förmedlar om detta är möjligt (1997:105). I en av intervjuerna uppgav en informant felaktig information som skulle ha påverkat stora delar av resultatet. Då jag har säker kännedom om detta från en annan källa har jag valt att förmedla den korrekta uppgiften trots informantens information. Det finns inte anledning att tvivla på sanningshalten i övriga uppgifter som informanten lämnat och personen är därför med i undersökningen.

6.4 Metoddiskussion

Valet att göra en intervju fungerade bra för undersökningens ändamål. Genom att kombinera intervjun med de konkreta exempel på strategier som fanns i frågeformuläret blev ingången till ämnet lättare och informanterna kunde relatera till strategierna trots att de inte kände igen ordet "inlärningsstrategier".

Orsaken till att intervjua elever på D-kursen grundade sig i de tre principerna utifrån Holme & Solvang (se kapitel 6.1). Det visade sig dock att informanterna ibland hade svårigheter att förstå frågorna och uttrycka sina svar. Andra utgångspunkten handlade om att de skulle ha kunskap i ämnet och därmed ha åsikter om det. Detta visade sig också

vara tveksamt men gav ett intressant resultat då det tyder på brister i undervisningen av strategier och samtal kring ämnet.

Miljömässigt fungerade intervjuerna bra och en avslappnad relation infann sig mellan intervjuare och informant. Flera av dem visade genom samtalet att de kände förtroende för intervjuaren och kunde samtala obehindrat. Ingen av informanterna tvekade på något sätt till att bli intervjuade och upplevde inte heller att de stördes av bandspelaren under intervjuerna.

6.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

För att en undersökning ska ha hög validitet krävs att det som avsetts undersökas faktiskt också har undersökts (Lagerholm 2005:27). Genom att fråga informanterna om deras vanor och hur de ser på undervisningen får jag en bild av hur aktiv roll de tar i sin egen inläring både i och utanför skolan. Det ger en bild av det ansvar de tar för sin egen del i utbildningen. Forskningsbakgrunden handlar om förutsättningar för en framgångsrik språkinläring vilket ger en bakgrund för att jämföra resultatet från intervjuerna med.

Frågan om reliabilitet, dvs. om min undersökning kan genomföras av andra och ändå ha liknande resultat anser jag är relativt god. Resultatet utgår helt ifrån det resultat som framkom i intervjuerna med informanterna och resultatet är därmed ett resultat av de frågor som formulerats. En svaghet är att informanterna ibland hade svårt att förstå frågorna vilka då fick förklaras av mig eller tolkades felaktigt av informanten.

Då informanterna endast är fem går det inte att generalisera utifrån resultatet i undersökningen. Resultatet för dessa fem är egentligen giltigt för endast dessa och går inte att överföras till en större grupp. Det som framkommer kan endast ses som en utgångspunkt för en framtida studie av ett större antal andraspråksinlärare.

7. Resultat

Nedan kommer resultatet av intervjuerna att presenteras utifrån tre större underkapitel: inläringen utanför skolan, inläringen i skolan och inläringen i framtiden. Utöver dessa kapitel finns en sammanfattning av informanterna var för sig. Alla citat hämtade ur intervjuerna är i enlighet med Kvale (1997:241) återgiva i skriftspråklig form för att underlätta för läsaren. Detta betyder att eventuella upprepningar,

tveksamheter och felformuleringar har tagits bort då detta inte är det intressanta för denna undersökning.

7.1 Presentation av informanterna

Nedan följer en presentation av de fem informanter som deltog i undersökningen. De presenteras för att ge en bild av vilka de är genom deras bakgrund. De har här getts fingerade namn med hänvisning till deras integritet.

7.1.1 Jamal

Jamal är i 50-årsåldern och kommer från Mellanöstern. Han har läst på sfi i tre år och började på kurs A. Jamal talar kurdiska, arabiska och persiska utöver svenska. Jamal hoppas på arbete efter sfi men vill annars fortsätta studera på komvux där han idag också läser matematik. Jamal har 14 års studier från hemlandet varav 2 år på eftergymnasial nivå.

7.1.2 Julia

Julia är i 25-årsåldern och kommer från Sydamerika. Hon kom till Sverige i oktober 2008 och har läst svenska en månad intensivkurs på Folkuniversitetet och 2,5 månader på sfi där hon började på kurs C. Julia har 18 års studier bakom sig från hemlandet varav 6 år på universitetsnivå. Hon har en tydlig plan för sina studier och förväntar sig en snabb progression och har redan undersökt möjligheterna för henne att validera tidigare utbildning vid svenskt universitet. Förutom spanska och svenska talar hon engelska. Julia är gift med en svensk man.

7.1.3 Faik

Faik är i 50-årsåldern och kommer från Mellanöstern. Han började på sfi i augusti 2007 och började då på kurs B. Hans modersmål är arabiska och han talar också engelska. Han har studerat 15 år i sitt hemland varav 3 år på eftergymnasial nivå.

7.1.4 Èmile

Èmile kommer från Västeuropa och är i 30-årsåldern. Han har studerat på sfi sedan oktober 2008 då han började på kurs B. Han har läst 15 år på grund- och gymnasieskolenivå och 5 år på universitetet varav ett år är språkstudier i ett modernt språk. Èmile talar franska, spanska, engelska och svenska. Han har funderingar på att bli tolk men har ännu inte noggrant undersökt möjligheterna till detta.

7.1.5 Mustafa

Mustafa är i 25-årsåldern och kommer från Mellanöstern. Han har läst svenska på sfi sedan augusti 2007 då han började på kurs B. Mustafa talar arabiska, kurdiska, persiska, engelska och svenska. Han har 12 års utbildning från sitt hemland. Mustafa vill gärna arbeta praktiskt och har undersökt möjligheterna att kunna läsa en kortare utbildning för att praktisera det hantverksyrke han hade i sitt hemland.

7.2 Frågeformulär om strategianvändning

Frågeformuläret med påståenden med olika strategier och arbetssätt (bilaga 2) utgick från Oxfords strategier (se bilaga 1) och diskuterades med informanterna samtidigt som det fylldes i. De fem informanterna använde sig av de flesta av de exemplifierade strategierna. Jag kommer här att ta upp de största likheterna och skillnaderna mellan informanterna och de strategier som de kunde lägga till. I övrigt inkluderas diskussionen kring strategierna i övriga resultatkapitel.

Den punkt som flest reagerade på var de affektiva strategierna som inbegriper uppmuntran och positivt tänkande. Ingen av informanterna uppmuntrade sig själv som en medveten handling. De flesta, fyra av fem, ansåg att de var positiva i allmänhet och att de inte tyckte att det krävdes något extra positivt tänkande för studierna. Julia menade att det var andras, framför allt hennes mans jobb att uppmuntra henne och det var inget som hon reflekterat över att hon själv skulle behöva göra.

För att förstå okända ord kan man ta till olika strategier och i enkäten fanns ett förslag på att förstå okända ord genom hur de ser ut och utifrån deras sammanhang. Bara Julia gav ett exempel på hur hon använder sig av strategin när hon läser längre texter för att slippa slå upp alla ord. Èmile använder sig av strategin samtidigt som han anser att det är viktigt för honom att få en exakt översättning för att själv kunna använda sig av ordet vid andra tillfällen. Jamal och Faik nyttjar den inte

och hur Mustafa använder den är oklart men han använder den till viss del.

De strategier som flest av dem tycker är viktigast är de sociala strategierna som exemplifieras med att samarbeta med andra och att ställa frågor för att förstå bättre. Det var generellt tydligt att kommunikationen är viktig för dem alla. Alla använde sig av den kompensatoriska strategin att använda sig av andra ord när man inte finner det ord man söker, vilket också är av stor vikt för att kunna kommunicera.

Utöver de 13 strategier som de fick ta ställning till fick de också möjlighet att beskriva egna strategier som de använder sig av. Julia gav två exempel på strategier som hon använder sig av för att förbättra möjligheterna till en snabb inläring. Hon har valt att undvika att tala sitt modersmål till dess att hon behärskar svenskan. Hon väljer därför att undvika spansktalande personer på sfi och föredrar att i skolan och på fritiden hålla sig till talare av andra språk. Detta gör hon för att få övning. Det är en metakognitiv strategi eftersom hon söker sig till övningsmöjligheter, men kan samtidigt ses som en social strategi eftersom hon väljer att samarbeta med andra för att få träning.

Julia berättar också att hon på väggarna i sin lägenhet har papper uppsatta med svenska ord och uttryck. Dessa har som syfte att ständigt påminna henne om svenskan och ge övningsmöjligheter. Genom att läsa på lapparna över exempelvis diskhon kan hon utnyttja tiden för att lära sig fler ord och språkliga konstruktioner.

Èmile repeterar inte ord i traditionell mening säger han, han kopplar istället samman dem till kedjor genom att hitta gemensamma nämnare hos orden. Detta är en typisk minnesstrategi som han använder sig av.

7.3 Inläring utanför skolan

Alla informanter är överens om att de arbetar med och lär sig svenska utanför skolan men att de gör det i olika stor utsträckning. Julia upplever att utav de ställen hon lär sig på utanför skolan lär hon sig mest hemma där hennes man kan rätta henne. Andra sammanhang då hon lär sig svenska är när hon träffar kompisar och handlar. Jamal känner att det är på jobbet som han lär sig mest utanför skolan och tycker att det är svårt med kontakten med svenskar. Faik tycker att det är bra att hjälpa sin dotter med läxorna. Andra sammanhang då han lär sig svenska i vardagen är när han läser reklam, brev och tidningar. Men det talade språket har han inte möjlighet att praktisera.

Jag vill lära mig svenska, när det kommer brev, tidningar och reklam försöker jag översätta för att veta vad allt betyder. (Faik)

När jag går hemma pratar jag inte svenska, bara i skolan. (Faik)

Den tid som de fem lägger ner på svenskan är skiftande. Julia som bor tillsammans med en svensk man använder svenskan hela tiden. Hon gör läxorna när hon kommer hem och sedan använder hon i princip svenskan till dess att hon går och lägger sig, berättar hon. Faik och Èmile använder svenskan effektivt i 1-2 timmar om dagen och det gäller då språkstudier och en liten användning av svenskan i talad form. Jamal använder svenska för att läsa tidningen och gå och handla, om det är en arbetsdag blir det lite mer.

Mustafa har arbetat med läromedlet *Nystart* hemma, eftersom han tycker att de jobbar med fel saker i skolan. Han har gått igenom boken på egen hand för att lära sig mer praktiska saker som är användbara för att leva i Sverige. Han berättar att han tagit upp det med sin lärare, men att hon ändå valt att arbeta med andra saker och hänvisat till att de redan arbetat med den boken.

I svaren på frågan vad det är som får dem att arbeta med svenskan var det två olika faktorer som framträdde tydligt - den sociala och den ekonomiska. Èmile ansåg att det var båda dessa som drev honom och Julia uttrycker samma sak i citatet nedan.

Jag behöver det för att arbeta, jag vill arbeta. Vi planerar att bo här i Sverige ganska mycket så [...] Om jag vill känna mig bekväm, jag behöver svenskan. [...] Med folk, och med hela... vad händer med politiken, alla saker som händer. (Julia)

Jamal, Faik och Mustafa uttryckte endast tydligt de sociala faktorerna såsom önskan om att kunna prata med människor.

7.4 Inlärnin g i skolan

Detta kapitel, som handlar om inlärnin gen i skolan, fördelas på ett antal avsnitt som rör olika delar i undervisningen. Resultatet presenteras utifrån följande fem områden: inställning till undervisningen, olika arbetssätt, bra och mindre bra arbetssätt, motivation i undervisningen och inlärnin gsstrategier i undervisningen.

7.4.1 *Inställning till undervisningen*

Alla fem informanter har positiva erfarenheter att lyfta fram från undervisningen på sfi. Samtliga informanter tar någon gång under intervjun upp kommunikation som en viktig del i språkinlärningen och vikten av att prata med andra människor, både i skolan och utanför. Fyra av de fem informanterna tycker att det är någon slags kontakt med svenskar som är viktigast för att de ska lära sig mer svenska.

Man måste prata med andra människor [...] fråga och prata (Faik)

Samarbeta med andra, om du kan så med dem som pratar bra svenska, med svenskar om det är möjligt. (Èmile)

Det är bara Julia som inte, utifrån självskattningen, tar upp kontakten med svenskar som den viktigaste strategin. Men hon är också den av informanterna som talar mest svenska utanför skolan. Hon framhåller istället vikten av grammatik och att kontrollera sig själv.

Just kommunikationen, som de flesta framhåller som det viktigaste för språkinlärning, är det som de tycker är positivt med utbildningen på sfi, dvs. att de får möjligheter att kommunicera och att svenskan används för kommunikation i klassrummet.

Ger möjligheter att prata mycket för det är här jag ska leva. (Faik)

Det är bra att läraren bara pratar svenska. När jag läste på Folkuniversitetet pratade de engelska. Så det tyckte jag var jättedåligt. (Julia)

Tre av eleverna Èmile, Julia och Mustafa tar upp organisatoriska problem med undervisningen som de upplever till viss del hindrar deras inlärning. Èmile tycker att undervisningen på sfi ger goda förutsättningar för att lära sig, men att den kan bedrivas mer effektivt. Han säger att den som vill har möjligheter att lära sig, men att man också kan följa med utan att anstränga sig vilket drar ner nivån på undervisningen. Julia tycker att de stora grupperna hindrar en effektiv kommunikation i klassen och att det ibland går långsamt framåt och att till exempel samma text läses flera gånger. Mustafa tar upp ett liknande problem som de andra två och det är att elever på kurs C och D läser tillsammans vilket får till följd att undervisningen ur hans synvinkel går för långsamt och att de i kurs C ibland har svårt att hänga med när D-eleverna pratar. Han kritiserar också de ämnen som tas upp i texterna

och vill arbeta med mer konkreta ämnesområden som skulle hjälpa honom mer. Han säger att läraren inte förstår vad de behöver.

7.4.2 Arbetssätt

Samtliga informanter beskriver ett varierat arbete och detta framhålls också som positivt av dem. De beskriver ett på många sätt samhällsbaserat lärande med nyhetsmaterial som utgångspunkt, men också med inslag av studiebesök. När en vanlig dag beskrivs så innehåller den många olika arbetsområden och arbetssätt.

Kanske läser vi lite i tidningen. Han tar tidningen och läser [...] Sedan grammatik och han skriver på tavlan och vi ska rätta. En text i presens så ska vi ändra till dåtid. Det är bra. I grupper arbetar vi, kanske 3 elever arbetar tillsammans, fungerar bra. (Faik)

Ja, blandar. Vi pratar i börjar av veckan. Och läraren måste fråga. Sedan måste jag skriva om det. Det är bra att exempelvis skriva om hur det är i mitt land. Jämföra. Det är jättebra! T.ex. skriva om hur det fungerar i mitt hemland när man är gravid. Då måste man leta i lexikon. Sedan presenterar man det för klassen och de frågar också. Läsa, skriva, prata, diskutera. Det finns också CD som man kan lyssna på hemma och i skolan. (Mustafa)

När man använder många olika arbetssätt så finns det också ett syfte och en funktion bakom valet av arbetssätt. Èmile har inte tänkt på om läraren förklarar syftet med övningarna eller om det är han själv som förstår varför det kan vara bra att göra olika saker. Men han tror ändå att läraren nog förklarar syftet lite och att det är viktigt för elever som inte själva kan förstå syftet att få det tydligt förklarad för sig. Julia säger också att det är viktigt att få syftet klart för sig. Hon berättar att hennes lärare brukar vara tydlig med varför de ska göra på ett visst sätt. För ett tag sedan skulle de själva läsa in sig på en grammatisk svårighet och fick sedan i uppdrag att förklara detta för övriga i klassen. Julia fick då av läraren förklaringen till varför det var bättre att själv försöka förklara en svårighet som hon har än att bara lyssna till läraren.

Om jag inte är så duktig på bisats, det är bättre att jag förklarar för att lära mig. [...] Ja, och för om du vet varför det är bra, då känner du att det är nyttigt. (Julia)

Jamal, Faik och Mustafa svarar inte på frågan mer än att de bekräftar att det är viktigt, inte varför och på vilket sätt detta eventuellt förklaras i en

klassrumssituation. Ett exempel på detta är Jamals uppgift om att de vid grupparbeten blir indelade så att de inte arbetar tillsammans med talare av samma modersmål vilket han tycker är bra, eftersom de då måste prata svenska.

7.4.3 Bra och mindre bra arbetsätt

Arbetsätt som informanterna föredrar och tyckte att de lär sig bättre på kunde de alla berätta om, vilket belyses med exemplen nedan.

Tidningar tycker jag är jättebra. (Jamal)

Jag gillar att jobba ganska ensam men också tillsammans. Jag gillar provet för då VET jag vad jag behöver jobba med. (Julia)

När jag pratar med andra svenskar, läraren och andra elever. Bättre än att bara läsa, bara läsa. Då hör jag inte hur svenskar pratar... uttalar... (Faik)

Nej jag tror att alla sätt är ganska viktiga (Èmile)

När man läser 8 sidor är det bättre för mig. För andra elever kan det vara svårt men jag tycker om att arbeta med den hela tiden i skolan. Jag läser högt och jag pratar om en rubrik. Kanske rubriken utbildningen och prata om den... (Mustafa)

Endast Èmile kunde ge ett exempel på arbetsätt som han upplevde att han inte lärde sig speciellt mycket på och inte heller tyckte om att arbeta med. Övriga instämde med Jamal i citatet nedan.

Nej, det tror jag inte. Hela tiden lär jag mig något. (Jamal)

Jag brukar inte läsa med hög röst. Vi gör det ibland. Det är lite svårt, det är inte något man gör. Om man inte har barn å så... (Èmile)

7.4.4 Motivation i undervisningen

Jamal, Julia, Faik, Èmile och Mustafa känner sig alla motiverade av undervisningen på sfi. Julia och Faik berättar att de tycker att det är roligt och att läraren skapar en positiv stämning som ökar motivationen. Mustafa svarade följande på frågan om han blir motiverad i skolan.

Ja. Exempelvis när förra året när jag inte klarade D provet så sa han att nästa år kan jag klara det. 'Du är bra på detta men du måste läsa mer'. Så jag jobbade vidare. (Mustafa)

Èmile har en mer tveksam inställning till lärarnas motivation och tycker att de emellanåt är allt för positiva.

Här i Sverige brukar lärare säga att du är jättebra, det är ganska konstigt. För ibland är det inte så bra. Jag vet inte om de ljuger eller inte men de vill att du ska fortsätta och fortsätta. Det är konstigt att de säger att det är jättebra [...] Jag tror att det skulle vara bra om de sa mer. Om du säger hela tiden, det är bra, det är bra, fortsatt. Vad betyder bra? (Èmile)

7.4.5 Inlärningsstrategier i undervisningen

Ingen av de fem informanterna kan minnas att de pratat i skolan om hur man lär sig ett språk. Julia är den av informanterna som kan ge uttryck för flest strategier och hon svarade

Nej... men jag har läst i +46, där finns det. Men vi läser inte det på sfi. Jag har lärt mig många bra strategier därifrån, men jag har lärt mig hemma. [...] Jag har i min lägenhet papper men namn på "tandborste" "tandkräm" "satsadverbial" "konjunktioner" så när jag diskar så tittar jag... eller att memorera orden när man skriver en liten lapp som man lägger i fickan. Så det finns i boken men på sfi pratar vi inte om det. (Julia)

Inte heller de andra fyra har fått möjlighet att diskutera sin inläring i skolan. Mustafa skulle tycka att det var bra om de kunde prata om det i skolan för att öka sina möjligheter till lärande.

Det gör vi inte, men jag tror det är personligt. (Èmile)

Nej, har inte pratat. Han har sagt att det är bra att prata svenska. (Mustafa)

Trots att de inte upplever att de har diskuterat inläring i skolan är det flera av dem som tycker att deras inlärningsätt har förändrats under tiden på sfi. Jamal vet idag att det är jätteviktigt att prata och att se på tv och lyssna på radio. Detta är en förändring från hur han tänkte tidigare.

Julia tycker att hennes strategier för inläring har ökat och att hon innan hon flyttade till Sverige trodde att det skulle vara tillräckligt att titta på tv och prata med folk. Nu har hon insett att det krävs mer av henne, som att läsa mer och plocka ut viktiga ord för att lära sig dem.

Faik har svårt att förstå frågan och tycker inte att man kan lära sig på egen hand. Han tycker att läraren är nödvändig och att hans uppgift är att göra de uppgifter som han får i skolan.

Èmile tycker att han är en ganska medveten inlärare och ser inte att hans inläring har förändrats under hans tid på sfi.

7.5 Framtiden

Alla informanter är överens om att deras inläring kommer att förändras i och med att de slutar på sfi. Oavsett vad de kommer att fortsätta med kommer deras inläring att förändras på ett eller annat sätt. Jamal, som redan tycker att tidningar är ett av de viktigaste redskapen för att lära sig nya ord, tror att det kommer att få ytterligare en dimension då det också kan komma att bli det som man samtalar om på fikarasten på jobbet.

Ja, man måste prata med jobbkompisar. Men måste läsa tidningen, titta på Tv och lyssna på radio. T.ex. om jag sitter på en arbetsplats och de pratar om nyheter så kan jag vara med och säga saker också. Inte bara tyst. Jag vill kunna prata med dem och de kan bli kompisar. Så det blir viktigare. De kanske inte kommer till mig och frågar vad jag heter och vad jag kommer ifrån. Då måste jag gå till dem och fråga. Jag behöver dem, de behöver inte mig. Jag behöver lära mig svenska. Man måste bli social och ha kontakt. (Jamal)

Även Mustafa hoppas på jobb och med det förändras också behoven för honom när det gäller språket.

Ja det är kontakten. Inte bara grammatiken. Prata, prata... jag behöver yrkesspråket för att jobba... (Mustafa)

Julia, som är säker på att hon kommer fortsätta sina studier på högre nivåer, tror också att strategierna kommer att förändras i takt med att hon lär sig allt mer. Liknande mål har också Èmile.

Ja jag tror att det blir annorlunda. Exempelvis att titta på Tv blir inte en inlärningsstrategi utan det blir för att ta det lugnt. [...]Läsa, att läsa mer. Och läsa mer komplicerade texter, med termer som jag behöver för mitt yrke, ekonomi. Ja jag tror det kommer förändras. (Julia)

Jag ska fortsätta läsa böcker. För om jag vill lära mig svenska tror jag det är viktigt att lära sig perfekt, om det är möjligt. Det tar tid. Början är lätt men sedan när du måste få ordning på alla ord så blir det svårt. Svenska är jättesvårt att ordna, ordföljden. (Èmile)

Faik gjorde i inledningen av intervjun klart att han inte ville sluta på sfi och säger följande:

Nej, jag vill inte sluta sfi.[...] För när jag kommer till skolan jag lär mig mycket. Om jag slutar sfi och stannar hemma har jag ingen kontakt med elever eller andra människor, jag kan inte prata svenska. Skolan är bra till mig. (Faik)

Han ser därför inte möjligheter för honom att fortsätta lära sig svenska om han skulle lämna sfi efter terminens slut.

Jag tänker att om jag slutar på sfi kanske jag kan inte lära mig mer svenska, därför att jag inte har skolan, jag har inte läxor. Därför jag inte har kompisar som är svenskar. Det blir svårt. (Faik)

Alla informanter kan peka på brister i deras svenska som de är medvetna om att de behöver arbeta med. Èmile och Julia ser delar i undervisningen som de behöver arbeta med och som de också båda säger sig arbeta med hemma. Julia tycker därför om att öva på gamla nationella prov eftersom hon utifrån resultatet på dessa kan tydligt se områden som kräver förbättring.

Jamal, Faik och Mustafa tänker på mer vardagsnära brister som de tycker att de behöver arbeta med. Det gäller kontakt med svenskan och för Jamals del också mycket av det pappersarbete som krävs för att leva i Sverige.

Inte bara jag, många invandrare har svårt att fylla i blanketter, betala räkningar. Jag har sagt till min lärare att vi behöver träna mer på det. Jag tränar själv också, mina barn hjälper mig. Jag säger inte till mina barn att de ska fylla i den. Jag frågar, vad betyder det? Vad är det? Jag vill lära mig själv. (Jamal)

7.6 Sammanfattning per informant

I detta kapitel kommer jag att sammanfatta informationen från informanterna individuellt.

7.6.1 Jamal

Jamal är mycket positiv till den undervisning som han får på sfi och det svenska skolsystemet generellt. Han tycker att det är roligt att lära sig och känner att han har stöd och upplever en villighet hos svenskar i

hans närhet att hjälpa honom. Han tycker det är svårt att få den kontakt med svenskar som han tycker att han behöver men försöker ändå.

Genom sin positiva inställning och sin nyfikenhet tar han chanser att lära sig mer svenska. När han är på sin arbetsplats frågar han mycket och vill lära sig mer ord. Han försöker ta kontakt med svensktalande och prata utanför skolan. Han tycker att arbetssätten på sfi är bra och att det inte finns några som han inte känner att han lär sig på. Jamal tycker att han alltid lär sig något när de arbetar.

Jamal vet att han vill arbeta när han är färdig på sfi och söker ständigt jobb genom arbetsförmedlingen. Men han är medveten om den ekonomiska situationen just nu och är beredd att fortsätta studera om han inte får arbete för att öka sina chanser och för att inte stanna upp. Han vill bli en del av en social gemenskap som finns på en arbetsplats och detta är centralt för honom.

Han vet att det är jätteviktigt att prata, se på tv och lyssna på radio för att förbättra sitt språk och detta är saker som han lärt sig under sfi och som han använder sig av. Han läser också tidningen och är mycket positiv till att arbeta med den i undervisningen.

7.6.2 Julia

Julia vet vart hon vill och har stor disciplin som ger henne stora möjligheter att förbättra sin svenska. Hon är motiverad att arbeta med svenskan och har tydligt uppsatta mål för det arbete hon bedriver.

Hon resonerar kring sitt sätt att lära och vet vad som fungerar bäst för henne för tillfället. Hon diskuterar också de arbetssätt som finns på sfi och vet vilka hon föredrar och kan se fördelar med olika arbetssätt. För sitt arbete utanför skolan har hon också tagit reda på olika strategier och försökt att förbättra sin medvetenhet om inlärningsstrategier på egen hand. Hon använder sig också av flera av dem.

Genom att Julia är disciplinerad och har ett stort umgänge med svenskar som hon använder medvetet har hon goda förutsättningar att lyckas vilket hon också visar att hon kan genom sin korta tid i Sverige och den progression som hon haft under denna tid.

7.6.3 Faik

Faik visar på en tveksam motivation då han säger att han vill lära sig svenska samtidigt som han inte vill sluta sfi och gå vidare. Han är inte

säker på att han kommer att läsa vidare och berättar inte om någon plan för arbete.

Arbetsätten på sfi är han positiv till och tycker att han lär sig genom dessa men har inga direkta åsikter om undervisningen. Han tycker att det är bra så som de arbetar och viktigast för honom är att det finns möjlighet att prata.

När det gäller arbete utanför skolan ser han inga stora möjligheter till det. Han visar tydligt att han anser att inläringen sker i skolan och att man hemma kan arbeta med de läxor som ges och lite med tidningar, reklam etc. Han har dålig kontakt med svenskar och säger att det endast är i skolan han pratar svenska. Samtidigt så berättar han att han hjälper sin dotter med hennes läxor och att han då övar lite. Men attityden till inläringen är ändå att det är något som sker i skolan och förväntas komma från läraren.

7.6.4 Èmile

Èmile har tidigare erfarenhet av att lära sig ett nytt språk samtidigt som han lever i landet. Han kan därför göra jämförelser med tidigare undervisning och har tydliga idéer om hur sfi skulle kunna förbättras och göras mer effektiv. Generellt ser han positivt på utbildningen och de arbetssätt som används i den. Kursplaner och tidigare sfi prov har han själv sökt efter på internet för att få reda på vad som krävs av honom för att klara kursen. Han har reagerat på att detta inte varit tydligt på sfi så som han upplevt det i andra utbildningar.

Han har högt ställda krav på sig och vill lära sig så perfekt svenska som möjligt för att eventuellt kunna vidareutbilda sig till tolk. Han tycker att han har tekniker för en effektiv inläring men har svårt att komma på dem under intervjun. Genom sina högt ställda krav på korrekthet arbetar han också med den och vill gärna översätta exakt. Han är medveten om att han inte använder svenskan tillräckligt som talat språk med tycker ändå att han klarar sig.

7.6.5 Mustafa

Mustafa visar på mycket funderingar som han haft kring utbildningen på sfi. Han har tydliga exempel på vad han tycker fungerar bra i undervisningen och vad han saknar i den. Han berättar också att han tagit upp detta med sin lärare men att han inte fått något gehör för sina tankar. Han har därför valt att arbeta en hel del hemma med ett läromedel som han haft tidigare och som han anser ger bättre

förutsättningar för att integreras i samhället. Trots att han har mycket tankar kring hur undervisningen skulle kunna bedrivas på ett bättre sätt är han positiv till sfi i sin helhet och tacksam för sina lärare.

Han arbetar med svenskan för att kunna bli en del i det svenska samhället och att så snart som möjligt få ett arbete. Flera gånger pekar han på vikten av kontakt med svensktalande och hur svårt det är att få den kontakten.

8. Slutdiskussion

Flera av informanterna visar att de är aktiva i det arbete som bedrivs i skolan. Detta visas genom att de har idéer och tankar kring undervisningen. Många av dem kan lyfta fram fördelar med olika arbetssätt och argumentera varför de föredrar vissa arbetssätt framför andra. Flera av dem diskuterar också den övergripande organisationen som finns i sfi och har åsikter om denna. De är också överlag positiva till hela utbildningen och de arbetssätt som används.

Även om de inte direkt upplever att de diskuterar fördelarna med de arbetssätt som används så känner de att de är bra för dem och att de lär sig av dem. När det gäller studierna som presenteras i kapitel 5.1 så visar dessa att lärare och elever ofta har skilda uppfattningar om bra och mindre bra arbetssätt. Detta är inte något som visade sig i den här undersökningen då informanterna upplevdes i stort vara nöjda med valen av arbetssätt i undervisningen. Enligt Lightbown och Spada (2006) är elevernas inställning till undervisningen en av de viktigaste faktorerna som påverkar inlärningen och det resultat som framkommit i denna undersökning visar på ett positivt resultat enligt Lightbown och Spadas utgångspunkt. Positivt enligt Lightbown och Spada är också det faktum att de känner sig delaktiga i undervisningen

Alla informanter visar på olika sätt att de söker möjligheter att förbättra språket som inte direkt har med skolan att göra. Exempelvis säger alla fem att de försöker läsa tidningen och se på tv för att träna. Detta visar på att de har en vilja att försöka själva. De visar alla att de på olika sätt tycker att de lär sig andra saker utanför skolan, men det som de tycker sig behöva mest, att prata svenska, är svårt. De flesta uppger att det är mycket viktigt men att de pratar mycket lite svenska på fritiden på grund av umgängeskretsen de befinner sig i. Bara Julia skiljer sig från de övriga genom att hon i princip alltid använder sig av svenska för att kommunicera på fritiden.

Personlighet är en annan faktor som enligt Lightbown och Spada påverkar inläringen både positivt och negativt. En av informanterna visar på en stor nyfikenhet vilken hjälper honom då han berättar att han alltid försöker ta tillfället i akt att fråga efter förklaringar eller benämningar. Genom att han har den positiva inställningen får han antagligen också hjälp av människor i sin närhet. Det är svårt att säga vilken roll informanternas olika personligheter spelar för inläringen, men tydligt är att Jamals nyfikenhet ger honom fler inlärningsmöjligheter och hjälper honom att öka sitt ordförråd.

När det gäller förändringar av inlärningsstrategier under tiden på sfi upplever ingen att sfi har haft speciellt stor påverkan i detta. Julia, som använder sig av flera strategier som är nya för henne, har själv tagit reda på dessa och har inte fått dem genom undervisningen på sfi. Èmile som tycker att han sedan tidigare har goda inlärningsstrategier ser inte att dessa förändrats eller utvecklats på sfi. Men även om det inte är något som direkt diskuteras i klassen och som får utrymme i undervisningen så är det ett par av informanterna som säger att läraren säger att det är viktigt att prata och uppmuntrar till att läsa tidningen på fritiden.

Om man jämför detta med vad Oxford beskriver som fördelarna med strategianvändning (kapitel 5.2) så är det en hel del som saknas för att flera av dem ska bli självständiga inlärare. En önskan om att bli matad med kunskap från läraren är något som blir tydligt framför allt hos Faik och detta visar på att han inte tar det initiativ och ansvar för inläringen som skulle vara positivt för honom. Även studiebakgrund är en möjlig förklaring till det synsätt som framför allt blir tydlig hos de tre männen från mellanöstern. Att Julia och Èmile tar mer egna initiativ för sin inläring beror förmodligen på deras kulturella bakgrund och att de kan ha större tidigare erfarenhet av det.

Eftersom det endast var ett fåtal av Oxfords strategier som exemplifierades i frågeformuläret, 13 stycken, är det svårt att dra någon slutsats om vilka som användes mest. I både Allestams (2007) och Nelson Wareborns (2004) studier var det de direkta som dominerade i frekvens medan det skilde sig hos de båda angående antalet strategier (se kapitel 5.3). I den här studien är det svårt att säga exakt eftersom det är en kvalitativ studie och syftet var inte att direkt redogöra för strategianvändningen hos informanterna. Resultatet visar ändå på att många tog upp direkta strategier som de som användes oftast, exempelvis läsa tidning och se på TV. Att söka övningsmöjligheter genom att få kontakt med svenskar var det flera av dem som tog upp, men då som en brist som de önskade få mer möjlighet till.

Dessa inlärningsstrategier tillsammans med övrig kunskap som lärs in under sfi utbildningen ska ge goda förutsättningar till fortsatt lärande. Men bilden av hur de ska fortsätta lära sig svenska efter sfi skiljer sig mycket mellan informanterna. Mycket beror på vad de har för mål för sin utbildning och om de på något sätt kommer att fortsätta sin utbildning i det svenska utbildningssystemet. Med undantag för Faik som ser stora svårigheter för inläring utanför skolan kan de ge exempel på förändringar som kommer att ske efter sfi och vad som kommer att bli viktigast för dem då de lämnar skolan.

Om strategianvändning och egen inläring är ett av sju mål för hela utbildningen på sfi så är det uppenbarligen viktigt för inläringen och något som ska finnas som en grund i utbildningen. Varför diskuteras det då inte mer med eleverna? Eller görs det utan att det uppfattas av eleverna? Allestam som också intervjuade lärare i sin studie drog slutsatsen att de hade kunskap och förmedlade denna till eleverna, men att det inte alltid gick fram och att syftet inte förklarades på ett tydligt sätt för eleverna. Detta kan också vara en möjlig förklaring vilket i så fall visar på att lärarna behöver vara mer tydliga.

9. Avslutning

Resultatet som framkommit i denna undersökning är intressant därför att det visar på att dessa informanter hämtade från två olika undervisningsgrupper och skolor delar uppfattningen att de inte diskuterar inläringen speciellt mycket. De visar på ett intresse att arbeta utanför skolan men har enligt min uppfattning inte fått verktygen att göra det på ett effektivt sätt. Att bli effektiva inlärare är ett av de målen som finns i sfi och när jag ser på resultatet är det tveksamt om de får den strategiundervisning de behöver genom sfi för att bli den typen av inlärare som är målet.

Julia och Èmile är två effektiva inlärare som på kort tid uppnått en hög språknivå. De har båda själva sökt information för att göra sin inläring effektivare. Julia genom att tillägna sig fler tekniker och Èmile genom att han tagit reda på vad som krävs av honom genom kursplaner och gamla sfi prov. Han anser att han har goda tekniker sedan tidigare och att han inte utvecklat nya under tiden på sfi.

Positivt i undersökningen är att informanterna i stort sett är nöjda med utbildningen och den undervisning som bedrivs. De flesta visar på ett engagemang och ser på fördelarna och nackdelarna både för deras

egen inläring och för dem runt omkring som kanske befinner sig i en annan situation med andra svårigheter.

Men om man ser på en elev som Faik så har han en inställning till arbetet utanför skolan som inte gynnar honom. Genom att samtala mer om hur man kan arbeta utanför skolan och genom att ge exempel på enkla saker att göra så tror jag att man skulle kunna hjälpa honom liksom även Jamal och Mustafa. De båda senare visar på en stark vilja att arbeta men upplever sig som begränsade av den kunskap de har om inlärningsstrategier. Detta gäller kanske också för den kvinna som en gång väckte mitt intresse för ämnet. Hon ville arbeta men hade ingen aning om hur hon själv skulle kunna förbättra sin inläring på egen hand. Genom att ge dem fler idéer om hur de skulle kunna arbeta skulle de kunna göra det mer varierat.

Litteraturförteckning

- Allestam, Cecilia (2007). *Ordinlärningsstrategier i svenska som andraspråk, engelska och moderna språk*. Göteborg: Göteborgs universitet, institutionen för svenska språket. Hämtad från [<http://hdl.handle.net/2077/19034>] 2009-03-24.
- Bedömningsmaterial (2004). *Bedömningsmaterial – Svenska för invandrare. Kurs A-D*. Hämtad från [<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1277>] 2009-02-26.
- Ellis, Rod (1997). *Second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Kursplan (2006). *Kursplan för svenskundervisning för invandrare (sfi). Gäller från 1 januari 2007 t.o.m. 31 december 2008*. Hämtad från [http://www.skolverket.se/content/1/c4/77/00/SFI_svenska.pdf] 2009-02-26.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lagerholm, Per (2005). *Språkvetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Lightbown, Patsy M & Nina Spada (2006). *How languages are learned*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press.
- Lindberg, Inger (1996). Svenskundervisning för vuxna invandrare (sfi). I: Hyltenstam, Kenneth (red.). *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur. S. 224-284.
- Nationalencyklopedin. Hämtad från [<http://www.ne.se/sok/motivation?type=NE>] 2009-05-05.
- Nelson Wareborn, Margit (2004). *Minst 100 nya ord i veckan ska läras in. Vem har motivation och uthållighet för det? - Andraspråksinlärares strategianvändning i ordinläring*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.
- Oxford, Rebecca L. (1990). *Language learning strategies. What every teacher should know*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.
- Skolverket (2006). *Utvärdering av 2003 års kurplan för sfi- effekter på organisation, tillämpning och genomströmning*. Dnr:75-2006:835 Hämtad från [www.skolverket.se/publikationer?id=1633] 2009-03-05.
- Skolverket (2008). *Skolverkets lägesbedömning 2008*. Hämtad från [<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2133>] 2009-04-21.
- Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1. Oxfords strategier i översättning av Nelson Wareborn
(2004:22ff.)

DIREKTA STRATEGIER

I. MINNES- STRATEGIER	A. Skapa mentala länkar	1. Ordna 2. Associera/arbeta igenom 3. Placera nya ord i en kontext
	B. Använda bilder och ljud	1. Använda bilder 2. Kartlägga semantiskt 3. Använda nyckelord 4. Framhålla ljudets betydelse för minnet
	C. Repetera klokt	1. Repetera strukturerat
	D. Använda handling	1. Använda fysisk respons 2. Använda mekaniska färdigheter

II. KOGNITIVA STRATEGIER	A. Praktisera	1. Repetera 2. Använda formellt ljud- och skrivsystem 3. Värdesätta mönster 4. Kombinera okända sätt med kända sätt 5. Praktisera naturalistiskt
	B. Mottaga och sända	1. Komma på idén snabbt genom att t.ex. skumläsa 2. Använda resurser för att mottaga och sända budskap
	C. Analysera och resonera	1. Resonera deduktivt 2. Analysera yttranden 3. Analysera kontrastivt (olika språk) 4. Översätta 5. Transferera kunskap
	D. Skapa struktur för input och output	1. Anteckna 2. Summera 3. Framhäva

III. KOMPENSATIONS- STRATEGIER	A. Gissa intelligent	1. Använda lingvistiska ledtrådar 2. Använda icke språkbaserade ledtrådar
	B. Övervinna begränsningar i tal och skrift	1. Växla till modersmålet 2. Erhålla hjälp 3. Använda mimik och gester 4. Delvis eller totalt undvika kommunikation 5. Välja ämne 6. Förenkla budskap 7. Hitta på nya ord 8. Beskriva med många ord

INDIREKTA STRATEGIER

I. METAKOGNITIVA STRATEGIER	A. Centrera sitt lärande	1. Aktivera sin förförståelse 2. Koncentrera sig 3. Fördröja tal för att fokusera på lyssnande
	B. Arrangera och planera sitt lärande	1. Bemöda sig förstå hur språkinläringen går till 2. Organisera sitt lärande (schema, skrivbord, belysning etc.) 3. Sätta mål 4. Identifiera syftet med språkuppgiften (avsiktligt lyssna etc.) 5. Planera en språklig uppgift 6. Söka övningsmöjligheter
	C. Utvärdera sitt lärande	1. Kartlägga och utvärdera sina språkliga brister 2. Bedöma sina framsteg

II. AFFEKTIVA STRATEGIER	A. Dämpa sin ängslan	<ol style="list-style-type: none">1. Använda avslappningsövningar som djupandning eller meditation2. Använda musik3. Använda skratt
	B. Uppmuntra sig själv	<ol style="list-style-type: none">1. Göra positiva uttalanden2. Ta förståndiga risker3. Belöna sig själv
	C. Lyssna på sina känslor	<ol style="list-style-type: none">1. Lyssna på sin kropp2. Använda en checklista för att upptäcka känslor och attityder3. Skriva dagbok över händelser och känslor4. Diskutera sina känslor med lärare, vän, släkting etc.

III. SOCIALA STRATEGIER	A. Ställa frågor	<ol style="list-style-type: none">1. Fråga för att få klagörande och bekräftelse2. Fråga för att få hjälp med korrigerig
	B. Samarbeta med andra	<ol style="list-style-type: none">1. Samarbeta med personer som är lika duktiga2. Samarbeta med skickliga användare av det nya språket
	C. Känna empati	<ol style="list-style-type: none">1. Utveckla kulturell förståelse2. Bli medveten om andras tankar och känslor

Bilaga 2. Frågeformulär

Stämmer detta på dig?	Ja	Nej
Jag försöker repetera ord så att jag kommer ihåg dem	_____	_____
Jag försöker läsa svenska tidningar/böcker för att få träning	_____	_____
Jag ser på svensk TV för att få träning	_____	_____
Jag översätter ord med hjälp av lexikon	_____	_____
Jag kontrollerar när jag är osäker i grammatiken	_____	_____
Jag försöker förstå okända ord genom hur de ser ut och utifrån deras sammanhang	_____	_____
När jag inte kommer på ett ord försöker jag använda mig av andra för att beskriva det jag vill säga	_____	_____
Jag vill veta mina fel och försöker lära mig av dem	_____	_____
Jag sätter upp mål för min svenska	_____	_____
Jag uppmuntrar mig själv och tänker positivt	_____	_____
Jag tycker att jag är motiverad	_____	_____
Jag försöker samarbeta med andra för att lära av dem	_____	_____
Jag ställer frågor för att förstå bättre	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Bilaga 3. Intervjuguide

Övergripande frågor för intervjuer med förslag på följdfrågor

Till frågeformuläret

Vilket använder du dig av oftast?
Är det något som du aldrig använder?
Är det något du saknar?
Är det något påstående som du reagerar på?
Har du något liknande att lägga till?

Bakgrund

Ursprungsland
Tid på sfi och startnivå A, B, C, D
Kön
Andra språkkunskaper
Utbildningsbakgrund och typ av utbildning
Planerar du att läsa vidare på något sätt i det svenska utbildningssystemet?
Vad vill du läsa?

Aktivitet utanför skolan

Hur ser en vanlig dag ut efter skolan? Beskriv...

Hur lär du dig svenska utanför skolan?

När lär du dig mest svenska?

Varför då, tror du?

Hur mycket tid använder du svenska varje dag utanför skolan?

I vilka sammanhang?

Har du något speciellt mål varje dag?

Hur försöker du nå det?

Vad är det som får dig att arbeta med svenskan (varje dag)?

Vad motiverar dig?

Förändring av inlärning under sfi

Hur ser en vanlig dag ut i skolan? Beskriv...

Hur skiljer sig undervisningen på sfi mot tidigare utbildning?

På vilket sätt?
Är den lik tidigare utbildning?
På vilket sätt?
Finns det något speciellt som du tycker är positivt med undervisningen på sfi?
Använder ni flera olika sätt att arbeta på sfi?
Förklaras syftet med arbetsätten?
Håller du med?
Finns det arbetsätt som du tycker du lär dig bättre på?
Finns det arbetsätt du inte tycker du lär dig på?
Hur tycker du att undervisningen gör dig mer motiverad?
Eller gör den dig mindre motiverad (ibland)?
Har ni pratat om olika sätt att lära sig språk på sfi?
Hur har ditt sätt att se på språkinläring förändrats på sfi?
Varför har det förändrats?

Efter sfi

Hur ser du på att sluta sfi nu?

Vad tycker du är viktigast för att lära dig mer svenska?
Vet du vad du behöver arbeta mer med?
Har du en plan för hur du ska nå dina mål?
Hur ser den ut?
Tror du att dina inlärningsätt kommer att se annorlunda ut om ett år?
Tror du att du kommer använda dig av andra sätt för att lära dig mer svenska efter att du slutat på sfi?

I vilka sammanhang kommer du att lära dig mest svenska, tror du?